

PŘÍLOHA Č. 1

K VĚSTNÍKU SPOLEČNOSTI ANNY PAMMROVÉ Č. 58

FRANTIŠEK PAMMR (KROH, GARTNER)

Pátrání po ztraceném synu Anny Pammrové

JUDr. Jan Šťastný

1. část

Při hledání informací k přednášce *Anna Pammrová – vegetariánka* pro Společnost Anny Pammrové jsem spíše náhodou narazil na zajímavé informace k osobě syna Anny Pammrové Františka. Předpokládám, že zájemcům o Annu Pammrovou by mohly udělat radost a pomoci vyplnit některé části mozaiky jejího života.

Ve starších zdrojích o Anně Pammrové jsou informace o jejím synovi Františku Krohovi velmi stručné nebo se o nich taktně mlčí. Nedávno se však objevila, nebo spíše zjevila, praprapravnučka Anny Pammrové, p. Elaine Eller a zjistilo se, že Annin František uprchl s Marií Holánkovou (což se ovšem vědělo již dříve, jak ukážu dále v textu), že František se přejmenoval na Franka Gartnera, žil v Kalifornii a měl syna George (což se také vědělo) a manželka se z Marie stala Mary.¹

Právnícky řečeno, je to zajímavé, protože to může zkomplikovat situaci ohledně autorských práv – volným dílem se totiž práce Anny Pammrové stanou až v roce 2015. Mne však nález ztraceného syna podnítl i k bližšímu pátrání, které vedlo k mnoha překvapením, ale také k mnoha dalším otázkám. Mám rád přesné informace a hledání v původních pramenech. Mohl jsem také využít některé své znalosti v literárním světě jistě málo obvyklé, tedy poznatky z kriminalistiky, vyšetřování či pátrání po osobách. Hledat uprchlého „zločince“ po téměř sto letech nemusí být zrovna nejjednodušší. Jak se však ukázalo, stačí na to překvapivě krátký čas a útek pachatele lze zrekonstruovat i po tak dlouhé době velmi podrobně. I po sto letech lze nalézt stopy, které oba mladí uprchlíci zanechávali.

I přes změněná jména, data narození i místa narození je možné ukázat jejich dobrodružné cesty za novým životem.

Ponořil jsem se tedy do dobového tisku, policejních zpráv, archivních materiálů a dále také do dokumentů ve Spojených státech a v Kanadě. To, co jsem našel, předčilo moje očekávání. Musím však říci, že jsme měl i notnou dávku štěstí, protože některá zjištění se mi podařila až podezřele snadno: Narazit mezi tisíce mikrosnímků archivních dokumentů hned na začátku na ty, které hledám, jistě dost času ušetří.

Františkův odchod a konflikt se zákonem je obvykle tradován jako impulzivní krádež na poště a překotný útěk do Ameriky, motivovaný buďto vypuknutím války a mobilizací,² nebo nedostatkem peněz (praxi zde dělal zadarmo). Čin byl na poště spáchán 1. - 2. července 1914. Rakousko vyhlásilo Srbsku válku 28. července, mobilizovalo se 31. července (atentát v Sarajevu byl ovšem spáchán už 28. června). V době mobilizace již ovšem byl František dávno na druhé straně Atlantiku. Verze s mobilizací se tedy nejeví jako pravděpodobná,³ nicméně lidem s rozhledem i citlivým jedincům, jako byla Anna i František, bylo jasné, že válka je jen otázkou času. Alma Křemenová v životopise Anny Pammrové píše: „*Co však zvláště je pozoruhodné, že vyčířovala před válkou až do své samoty mrtvolný puch, cítila ho i jako dítě v roce 1866 a od té doby ne, až před válkou v roce 1914 - 18*“.

Vojenskou službu František – zřejmě díky změně data narození – neabsolvoval. Přitom odvodní povinnost by mu vznikla 1. lednem v roce, ve kterém dovrší 20 let. U odvodu však byl až o dva roky později a „*od zabijáckého řemesla vysvobodilo ho uznání lék., že je chudokrevný*“, jak sdělila Anna své přítelkyni Pavle Moudré, odbojně spisovatelce sledované policií pro protiválečné názory. Je téměř jisté, že František nebyl kandidátem pro vojenskou kariéru a že Anna jej všestranně podporovala. Sama v jednom dopise Pavle Moudré v průběhu první světové války naznačuje, že by ochotně ukrývala dezertéra. Obdivně cituje i osudy vydavatele svých knih, Cyrilla Höschla, který si zásadovým pasivním odporem zajistil internaci v blázinci a nemusel sloužit. V dopisech Pavle Moudré také píše zcela jasně, že by nechtěla, aby syn byl v Evropě: „*...blahořečím tajemnému činiteli. Byla bych jistě sešilela, kdyby F: byl užstal v Evropě. Kde je? ... Nevím, snad přihlásí se, až změní se někdy útvary států...*“ To předpověděla zcela přesně, po změnách souvisejících s válkou se syn ozval. Příliš jí ani neotřásla morální stránka činu, stát který nabízí místo chleba kulku, není legitimní. „*Že to čin „nemravný“ ... Ano! Avšak na koho spadá vina? Hanbou ústavy je, podává-li občanům na místě chleba, smrtící střely.*“

Dle mého názoru je asi právě hrozba vojenské služby důvodem ke změně data narození a je možné, že k této změně byly využity dokumenty o legitimaci Františka Krohem v roce 1893. Ostatně, odvodu se František vyhnul i v nové vlasti, a to dokonce dvakrát, během 1. i 2. světové války, v prvním případě opět uváděl jiné datum narození.

Na první pohled jde o nahodilé kroky, při zpětném pohledu na Františkovy osudy ale uvidíme, že vše do sebe perfektně zapadá a že téměř nic

není nahodilé nebo nepromyšlené. Z lodi vystupovali v Kanadě přesně v den, kdy vypukla světová válka. Byla to poslední plavba této lodi a zároveň v podstatě poslední možnost, jak se do Nového světa bez problémů dostat!

Také oproti verzi o krádeži z nouze byla realita asi dosti odlišná. Dobové deníky psaly o velmi dobře promyšlené defraudaci, zřejmě delší dobu připravované.⁴ V podstatě mělo jít o dodnes používaný trik odebírání peněz z účtů cizích osob a zasilání do jiných bank, ve Františkově případě do Vídně a Brna, následoval útek a vybrání těchto peněz.

Nešlo navíc o žádnou malou sumu. Celkem to údajně bylo 50 000 korun a zákon č. 117/1852 ř. z o zločinech, přečinech a přestupcích na takovou zpronevěru pamatoval trestem až 20 let těžkého žaláře. Pro názornost o jakou se jedná částku, měsíční plat kvalifikovaného zaměstnance byl zhruba 90 korun. František sám na praxi na statku v Molitorově pracoval za 50 korun. Padesát tisíc rakouských korun tedy na dnešní měnu mohlo být 50 průměrných ročních platů, tedy něco kolem 11 milionů korun. Byla by to i obrovská částka v dolarech. Nezdá se však, že by František s takovými penězi odjel. Provedení defraudace ovšem bylo velmi chytré a především dávalo dostatek času zmizet mimo rakouskou jurisdikci. Ve Františkově případě tak rychle, že v novinách se zpráva o defraudaci objevila až v době, když již byl dávno v zámoří. V celém případě mohlo jít o něco zcela jiného, také např. o pomstu a i Pammrová v jednom z dopisů píše, že případ je podivný a že nebyla celá částka vybrána. V policejním popise pachatelů je také uvedeno, že Františkovi chybí dva přední zuby. Můžeme tedy zatím číst mezi řádky a spekulovat, jak se celá věc odehrála. Tehdejší trestní spis se mi zatím najít nepodařilo.

sko- vy- hli- rady L. vy- olní ých pí- šky rok to ola, ny- ská ské el- ně ni; to, ak ed	hounství. Jsou to většinou nánci Rusové, pak několik židů; také ženy jsou mezi nimi. Defraudant na útěku. Pražské bezpeč- nostní oddělení vydalo následující oběžník: František Kroh, 23 roků starý, do Sedlce u Náměště příslušný, vysoké vyhublé po- stavby, má kaštanově hnědé vlasy, scházejí mu dva přední zuby, posledně byl oděn v zelenavě šedý lodenový oblek, mluví ně- mecky, česky, francouzsky a anglicky, ve dnech 1. a 2. července t. r. u poštovního úřadu ve Žďárce na Moravě, kde úřadoval v zastoupení poštovního výpravčího, ob- nosy v celkové výši 50.000 korun falešně zapsal, jakoby vloženy byly do poštovní spořitelny a obnosy ty adresoval různým brněnským a vídeňským bankám, u kte- rých si před tím vlastní účet založil. Po několika dnech u bank obnosy vybral a zmizel. V jeho společnosti nalézá se Ma- rie Halánková, 25letá. Oba jsou úsi- lovně stíháni. Ohně na venkově. V těchto dnech vy-	Ruso- sárn- vždy vojei- dění i psá- skýc- cova- tečn- slav- se s pfiná- lenoi- videt- věstí- Až velký- glick- a za- přijít- legra- byly
--	---	--

Dobové články ovšem také odhalují něco dalšího, něco, s čím jsem si velmi lámal hlavu. U Marie Holánkové je totiž policií uváděn věk 25 let, u Františka 23 let, měli by být narozeni tedy přibližně v roce 1888 - 89 (Marie) a zhruba 1891 (František). U Františka je dále uvedeno místo narození Sedlec.⁵

V ostatních pramenech je však u obou obvykle rok narození 1893. Mělo by jim tedy oběma být zhruba 21 let.⁶

Spletla by se policie, měla by špatné údaje? Navíc v několika oběžnících a zprávách do novin? K chybě by jistě dojít mohlo, určitě se spěchalo, údaje se ale objevují i později a to by již byly opravené, taková chyba by mohla zmařit vyšetřování, kontroly a dopadení zločinců apod.

V roce narození Františka i Marie tedy něco nehrálo a postupně se podařilo najít mnoho důkazů, že se František narodil v jiném roce než v uváděném 1893. A nakonec se to potvrdilo i rodným listem.

Data se objevují různá. Bohuslav Pernica v knize *Otokar Březina intimní* uvádí datum 1891, v knize *Dvě ženy* rok 1893. Podobně Petr Holman v *Korespondenci* uvádí na dvou místech dvě různá data. Rok 1893 se objevuje v životopisných údajích nejčastěji. V knize *Otokar Březina 1892-1907. Logika jeho díla* od Oldřicha Králíka je v poznámkách na str. 510 k Pernicově knize *Dvě ženy* napsáno: „...knihla jen stupňuje zmatek kolem A. Pammrové, bez udání důvodu

mění data narození u dětí Pammrové, u Almy z 3. ledna 1880 na 3. leden 1890, u Františka z 26. října 1891 na 23. října 1893.... . Také sňatek Pammrové a narození syna se lépe hodí do r. 1891, kdy na jaře bezpečně podle korespondence slavila zasnoubení. " To pořadí, zasnoubení, sňatek, narození syna, AP trochu prohodila, ale Králík byl na dobré stopě. Podle mne byl i on tím, kdo se dotazoval na úřadech po kopiích rodného listu Františka a Almy. Jeho kniha vyšla ve stejný rok, kdy byly vyhotoveny kopie dokumentů z Rakouska i od nás. Na str. 15 pak píše o Křemenových poznámkách, které řadí narození do r. 1893, ale konfrontuje je i s korespondencí a zmiňuje i Pernicovu první knihu a datum 26. října 1891.

I z jiných náznaků lze dovodit pořadí událostí. Březinovi Anna své zasnoubení s Krohem oznamuje v dopise datovaném na Velký pátek 1891. Velký pátek připadl roku 1891 na 28. března, to již Anna pravděpodobně byla – vzhledem k datu narození Františka - dva měsíce těhotná, věděla to tedy již s jistotou a zasnoubení je logičtější krok, než jaký by bylo pořadí zasnuby a dítě v roce 1891 a svatba až v roce 1893. Navíc nastala odmlka v korespondenci s Březinou a při obnovené korespondenci v březnu 1892 Březina píše o jejich změněných poměrech a v podstatě se dotazuje, zda ji nebude jeho další kontakt s ní obtěžovat.

Kromě toho máme dopis AP Březinovi z 26. ledna 1893, v Sedlci, kde zmiňuje péči o chlapce. „*Dřu se až do vysílení a uspím-li konečně chlapce, jsem sama ráda, když dopadnu na postel...*“. Tehdy by jej přece ještě vůbec neměla mít. Rovněž v dopisech jiným adresátům v různých letech nesouhlasí uváděný Františkův věk a údajné datum narození.

Abych trochu odbočil od údajů o Františkovi, uvedu další zajímavost. Při pátrání po informacích z Annina života mne překvapila i jedna další otázka, a to okolnosti rozvodu Pammrové. V některých zdrojích se uvádí, že měla málo peněz a po smrti Kroha dostávala jen malý důchod od jeho původního zaměstnavatele. Není to divné, dostávat jej i deset let po rozvodu? Kopie z knihy sňatků a tehdy platný občanský zákoník to vysvětlují. Jako katolíci se tehdy v podstatě ani běžně rozvést nemohli, v úvahu připadala jen tzv. *rozluka od stolu a lože*, jak je to též zapsáno v poznámce v matrice. Tehdejší občanský zákoník ovšem dnešní rozvod nazýval rozlukou a pojmem rozluka naopak označoval rozvod. Anna tedy dle dnešní terminologie rozvedena nebyla, ale žila odloučeně. Asi nikoho nepřekvapí, že Kroh byl u rozvodu zastoupen advokátem, zatímco Anna se o svá práva u soudu brala sama.

Ale zpět k Františkovi. Až později jsem zjistil, že Oldřich Králík se skutečně správného data narození také dopátral a dokonce i rodného listu. Celá problematika je citována ve stati Oldřicha Králíka Anna Pammrová a Otokar Březina v Listech filologických v roce 1949.⁷ Článek však jaksi zapadl ve víru doby a po původních zdrojích se příliš nepátralo, jen se opisovalo nesprávné datum. Správný je totiž rok 1891, který se objevuje nejen v rodném listu, ale i v údajích o sčítání lidu z let 1900 a 1910,⁸ doklady tedy byly nadosah, ale nebyly využity. Rok 1891 uvedl František i při sčítání lidu v USA v roce 1940 a u odvodu v r. 1942.

František ovšem používal i jiná data narození, rok 1888 při příjezdu do Kanady a USA a několik let poté a rok 1889 během odvodu v USA za 1. světové války. Pátrání v archivech tedy bylo dost zkomplikované.

V archivech jsem našel seznamy z matrik pro rok 1891, které uváděly Františka Pammra, později připsáno Kroha. Matrika však je stále vedená jako živá, neposkytují tedy běžně kopie, můj dotaz na správnost však potvrdili. Kopii jsme získali až díky p. Pěničkově a můžeme tak vyvrátit veškeré pochyby. Podle rodného listu je skutečné datum Františkova narození 26. 10. 1891, v Sedlci, fara Hartvíkovice. Narodil se jako nemanželský syn a Františkem Krohem byl teprve později legitimován. Svatba rodičů se tedy konala v jeho téměř dvou letech, 1. července 1893.

To je velmi zajímavá informace, opět potvrzující nezávislost Anny Pammrové, její nedbání tehdejších konvencí, ale možná i objasňující trochu více důvod sňatku s Krohem. Rok narození 1891 nám pak také více usnadňuje další pátrání a vysvětluje to, co jsem původně považoval za omyl v americké administrativě. To samé platí pro Marii Holánkovou, podle některých údajů byla stejně stará jako František, což jak se později ukáže, není pravda.

Příště se zaměřím na mladého Františka před útekem, na podrobnosti jeho

cesty i život v Severní Americe. Přiblížím i osud obou Anniných vnoučat, Františkových dětí, syna i dcery, podíváme se, kde v Americe bydleli, kde pracovali a jak se jim vedlo.

A také ukážu, zda o Františkově novém životě věděl Otokar Březina. Přestože o korespondenci Anny s Františkem nevěděla ani její neteř Alma (dozvěděla se to až po její smrti), věděli o ní blízcí Anny – spisovatelka Pavla Moudrá, Gustav Jaroš - Gamma i Otokar Březina.

Poznámky k textu

¹ Věstník Společnosti AP č. 52 <http://sap.hondza.info/wp-content/vestnik/vestnik52.pdf> str. 3 a 22, Věstník 53 <http://sap.hondza.info/wp-content/vestnik/vestnik53.pdf> str. 16 a násl.

² „Léta plynula, přiblížil se rok 1914. Jednoho dne na začátku července se Frantík nevrátil domů. Nepřišel druhý den, ani za týden. Lesní pěšinou za domkem blížil se majitel Havlova a hlásil: Rakousko mobilizuje. Již jsem věděla, proč zmizel Frantík.“
Vzhledem datu zpronevěry a útěku

³ Otázkou je také vojenská služba Františka, vojenská služba byla tehdy dvouletá, odvodní povinnost by vznikla 1. lednem v roce, kdy dovrší 20. roku..

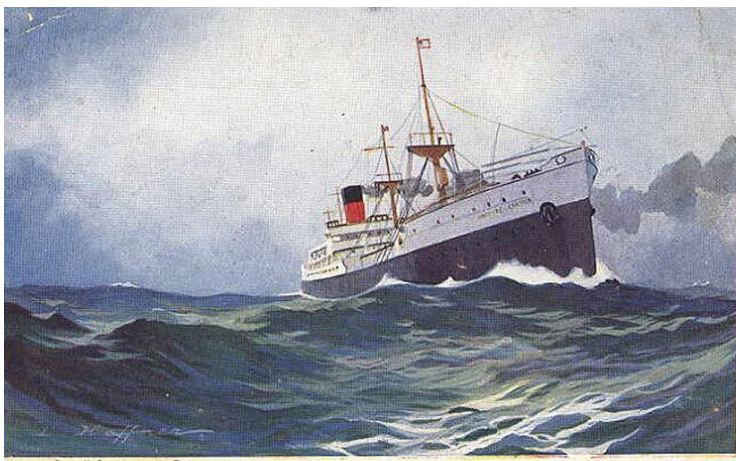
⁴ Lidové noviny 24. 8. 1914, str. 2

⁵ Národní listy 1914

⁶ Což by ovšem mohlo činit problém při vycestování, vzhledem k tehdejšímu věku zletilosti, o tom ještě bude řeč.

⁷ Králík, Oldřich, Anna Pammrová a Otokar Březina, Listy filologické, roč. 73, Praha 1949, str. 38 - 42

⁸ Tyto údaje jsem získal díky p. Pěnčíkovi a Ing. Zábršovi a jak mi sdělili, moje přednáška vyprovokovala velkou snahu o ověření údajů, kterými jsem posluchače poněkud překvapil.

Lod' Caroline, na které připlul František s Marií do Kanady.

Případné poznámky